

Leimuniityn maisemarakenteet

Karin Krokfors, TkT, arkkitehti SAFA

Ria Ruokonen, maisema-arkkitehti MARK SAFA

Tapiolan keskustan kasvot uudistuvat. Leimuniitty rajaa Espoon Tapiolan keskustaa sen itäpuolella ollen siten tärkeä osa kaupunkikuvaa. Avoin maisematila kokoaa yhteen Tapiolan kaupallisen keskustan, arvorakennukset sekä asuinkorttelit. Tapiolaitilta avautuvat pitkät näkymät laajoille niityille ja edelleen Otsolahden merenranta-alueelle sekä satamaan.

Tapiolan keskustan uusi kehittyminen käynnistyi 2000-luvun alussa, kun saatiin päätös metron rakentamisesta sekä bussiterminaalien ja keskus pysäköinnin sijoittamisesta maanalaisiin tiloihin. Kaupungin tavoitteena oli toteuttaa viihtyisät jalankulkuyhteydet ja korkeatasoiset palvelut kasvavalle asukasmäärälle. Kokonaisuuteen kuului Leimuniityn ja liikenneympyrän palauttaminen alkuperäisen luonteisiksi. Taustalla oli Tapiolan tulevaisuus -työryhmän kirjaamat historiallisten piirteiden säilyttämis-tavoitteet, jotka kohdistuvat erityisesti Leimuniityn länsiosaan. "Uutta tulee voida rakentaa, mutta se ei saa vähentää vanhan ympäristön arvokkuutta vaan sen tulee lisätä sitä. Tapiolan kansallismaisemaa voidaan täydentää".

Leimuniitty on osa Tapiolan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä ja on kansainvälisesti tunnustettu modernin puutarhataiteen edustaja. Alkuperäisen puistosuunnitelman laati puutarha-arkkitehti *Jussi Jännes* vuonna 1959. Puisto rakennettiin Asuntosäätiön toimesta vuosina 1960-1961. Siitä tuli ensimmäinen rakennettu puisto Tapiolaan. Leimuniityn uuden suunnittelun tavoitteena oli elvyttää paikan tunnusomainen identiteetti modernina puutarhakaupunkina ja vahvistaa sitä entisestään tuomalla uusia maisemarakenteita osaksi puistokokonaisuutta, ja tukea puiston aktiivista käyttöä.

Tapiolan puutarhakaupungin alkuperäiseen ilmeeseen kuului myös *Aarne Ervin* kaupunkisuunnitelmaan perustunut liikenneympyrä keskellä viheraluetta. Se oli yksi Tapiolan tun-

netuista maamerkeistä, ja siten myös keskeinen osa puistosommitelmaa. Ympyrä oli korvattu tavanomaisella risteysratkaisulla jo 1970-luvulla. Tapiolan keskustahankkeita ja metroa varten liikennejärjestelyt uudistettiin, ja samalla ympyrä palautettiin – tosin enemmän ovaalin muotoisena ja suurempana kuin alkuperäinen.

1 Asemapiirros

2 Hulevesikanavissa pinnan taso vaihtelee jättäen raitoja kanavan seinämiin. Tämän vuoksi seinämät uritettiin vaakasuorilla aaltoviivoilla.

3 Uusi silta tehtiin betoni- ja teräsrakenteisena.

1

2

3

4

Rakenteeltaan liikenneympyrästä tuli alkupe-
räisestä poikkeava, sillä sen sisäkehältä erkanee
ajoramppi maanalaisiin pysäköintilaitoksiin.
Uutena aiheena ympyrän kehälle on rakennettu
sitä kiertävät paikalla valetut valkobetoniset
tukimuurit, joiden suunnittelussa on kiinni-
tetty erityistä huomiota korkeusasemiin, jotta
puisto- ja merinäköymä Tapionrailitilta Leimu-
niitylle ja Otsolahdelle on saatu säilymään.
Kokonaisuutena liikennealueesta suunniteltiin
eleetön ja Tapiolan kansallismaisemaan sopiva.
Liikenneympyrän kaikesta suunnittelusta on
vastannut Sito Oy.

2000-luvulle tultaessa Leimuniityn puisto
oli menettänyt osan vetovoimaisuudestaan.
Kasvillisuus oli muuttunut ja puistolle tunnus-
omaiset hehkuvana kukkineet perennat oli
poistettu. Pitkät näkymät Otsolahdelle olivat
kasvamassa umpeen. Pehmeiköllä sijaitsevan
puiston maasto oli painunut ja rakenteet olivat
rapistuneet. Puistossa sijaitsi myös Otsolahteen
yhdistyvä niskaaja, joka kokosi kaikki eteläisen
Tapiolan hulevedet. Niskaaja oli tuettu puisilla
tukimuureilla ja sen yli kulki kaiteeton puutaso.
Se oli 1980-luvulla korvattu kartanoromanti-
sella puusillalla.

Suunnittelutyö käynnistyi vuonna 2010.
Suunnitteluprosessin aikana ilmeni, että
hulevesien määrä mm. Tapiolan uudisraken-
tamisen johdosta edellytti oleellista kanavan
reunan vahvistamista. Samalla jouduttiin myös
pohtimaan merivesitulvan hallintaa. Useista
ratkaisuvaihtoehdoista päädyttiin sijoittamaan
maastovallin keskelle puistoa estämään tulvan
nousemisen keskusta-alueella sijaitsevien kiin-

teistöjen maanalaisiin tiloihin ja metrotunneliin.
Suunnittelussa tulvavalli maisemoitiin osaksi
puistoa ja sen rakenteita.

Puistosuunnitelman kokonaisvaltaisena
lähtökohtana ja tavoitteena oli historiallisen
maisemarakenteen palauttaminen ja hieno-
varainen uudistaminen nykypäivän tarpeista
lähtien. Puiston vastaavana suunnittelijana
on toiminut *Maisema-arkkitehdit Byman &
Ruokonen Oy*. Uusien maisemainstallaatioiden,
kanava- ja allasrakenteiden, kevyenliikenteen
siltojen ja teknisten rakennusten arkkitehti-
suunnittelusta on vastannut *Arkkitehtitoimisto
Karin Krokfors Oy*.

Leimuniityn puiston maisemarakentei-
den suunnittelun lähtökohtana ja visiona on
ollut puhdaslinjaisen tapiolalaisen moder-
nismen jatkaminen yksinkertaisia ja selkeitä
muotoja luoden. Arkkitehtuurissa on käytetty
Tapiolalle tunnusomaisia materiaaleja kuten
betonia, terästä ja puuta. Leimuniityn beto-
nirakenteissa on käytetty paikalla valettua
valkobetonia. Uusien maisemainstallaatioi-
den arkkitehtuuri on saanut inspiraationsa
maiseman vapaista ja pehmeistä muodoista,
joita tarkastellaan monesta eri suunnasta joko
pitkältä tai niiden keskellä oleskellen. Kaikkien
puiston rakenteiden arkkitehtuuri saa monen-
laisia tulkintoja riippuen katsojan sijainnista.

Tulvavalli on toteutettu laakeana maaston-
muotona, joka liittyy loivilla luiskilla olevaan
maanpintaan. Usein toistuvaa hulevesitulvaa
varten ojan kylkeen on rakennettu viivytysalue,
jossa pystytään käsittelemään luonnonmukai-
sesti osa alueelta virtaavista hulevesistä. Sekä

kanava että oja on rakennettu kokonaan uudel-
leen. Kaupunginmuseo edellytti, että kanavan
ja altaan muoto ja sijainti tuli säilyttää entisen-
laisena sillan länsipuolella. Tulvasuojaus edel-
lytti kuitenkin myös uusien kunnallisteknisten
rakenteiden toteuttamista ja vanhojen raken-
teiden uusimista. Teräksiset ja betoniset silta-
rakenteet ovat korvanneet vanhan kartanoro-
manttisen puusillan sekä puisilla tukimuureilla
tuetun niskaajan. Sillan itäpuoli oli vapaammin
suunniteltavissa ja uuden vallin, kanavan ja
altaan haastava kohtaaminen tuli ratkaista
arkkitehtuurin keinoin. Näin syntyi vapaa-
muotoinen amfimainen betoninen terassoituva
oleskelualue, jonka avulla tasoero kanavan ja
vallin välillä on ratkaistu. Istuskeluterassit
reunustavat uutta allasosaa. Sillan vieressä
oleva kaareva portaikko valettiin taivutettui-
hin vanerimuotteihin. Suunnittelun tavoitteena
oli välttää näkyviä liikuntasauvoja. Amfin ja
sillan kansi valettiin paikalla valkobetonista
ja betoniin lisättiin kuparijauhetta torjumaan
mikrobikasvustoa. Amfin valun yläpintaan teh-
ttiin teräslippihierto. Näkyviin kulmiin tehtiin
betonin vielä sitoutumattomassa vaiheessa
liipin kärjellä pienet viisteet (8x8 mm). Siltakan-
nelle asetettiin tiukat toleranssit betonipinnan

4 Ilmakuva

5 Valkobetoniset istuskeluterassit reunustavat uutta
allasosaa.

6 Amfimainen istuskelualue ja silta on valaistu
kaiteeseen integroidulla lednauhalla.

Matus Pajor

5

Oliver Whitehead

7

aaltoilun ja käyryyden suhteen. Sillan kannen pintarakenteena käytettiin 6 mm paksua kerrosta Stirling Lloyd Bridgemasteria. Kaikesta Leimuniityn rakenne- geo- ja kunnallisteknisestä suunnittelusta on vastannut *Ramboll Oy*.

Ulkonäkövaatimukset edellyttivät huolellisuutta töiden kaikissa vaiheissa. Onnistumisen varmistamiseksi tehtiin erityisen tarkka työtapaselvitys koskien koko Leimuniityä, jonka laati *Betonipallas Oy:n* lisäksi Suomen Betoniyhdistyksestä *Risto Mannonen* ja *Kim Johansson*.

Hulevesikanavissa pinnan taso vaihtelee jätetään raitoja kanavan seinämiin. Tämän vuoksi seinämät uritettiin vaakasuorilla aaltoviivoilla ja betoniin lisättiin Custone-kuparia pieni määrä estämään mikrobikasvustoa. Taiteilija *Pertti Kukkonen* on toteuttanut kanavan pohjoisosan betoniseinämien kuvioinnin.

Vallin yhteyteen altaan kohdalla rakennettiin 350 m³ kokoinen tulvapumppaamo, joka on sijoitettu kokonaan maan alle, jotta se ei saisi hallitsevaa asemaa maisemassa. Kaikki tekniset rakennelmat on puistosuunnitelmassa integroitu osaksi oleskelurakenteita ja toiminnallisia alueita. Tulvavalliin liittyvä pato sulkuluukkuineen kätkeytyy kaarevien istuskeluterassien sisään uuden altaan ympärillä. Kanava jatkuu tulvavallin jälkeen maisemointuna uomana ja tulvaniittynä aina Otsolahden uuteen rumpusiltaan asti. Rumpusillan kaiderakenteeseen on integroitu istuimia.

Liikunta-alue, aivan uusi toimintapaikka Leimuniityllä, on sijoitettu Leimuniityn pohjoisosaan. Se rajautuu pitkään ja kaarevaan betoni-

seen maisemoituun penkkiin, joka rajaa vallin ja niityn toisistaan. Valli muodostaa taustan oleskelulle ja kääntää toiminnan suunnan kohti Otsolahtea. Liikunta-alueen toiminnot on sijoitettu kolmeen vapaamuotoiseen maanvaraiseen betoniseen osaan elimellisesti betonipenkkiin liittyen. Yhteen osaan sijoittuu taiteilija *Pertti Kukkonen*in betoninen kiipeilyveistos ja muihin kahteen sijoittuu ulkoliikuntavälineitä. Kiipeilyseinä valettiin muotoon leikattuun styrok-simuottiin *Vihdin Betoni Oy:n* toimesta. Pinta hiottiin kiiltäväksi. Seinämän ideana on vaakasuora kiipeilymahdollisuus, jolloin se täyttää turvallisuusvaatimukset.

Sillan valaistus oli osa arkkitehtisuunnittelua ja silta on valaistu kaiteeseen integroidulla lednauhalla, jonka valo kohdistuu kaiteen teräksisiin pystyosiin. Betoninen terassointi altaan ympärillä sillan vieressä valaistaan pimeällä korostaen paikoitellen sen vaihtelevia ja vapaita muotoja sekä veden liikettä. Liikunta-alue ja kiipeilyveistos on valaistu kohdevaloin. Valaistussuunnittelusta on vastannut *Arkkitehtitoimisto Marjut Kauppinen*.

Arkkitehtisuunnittelun ajatusmaailma kaarevista muodoista on siirretty myös pumppaamo- ja muuntamorakennusten julkisivujen suunnitteluun, jossa taiteellinen lähestymistapa ja käytännöllisyys yhdistyvät. Uusi muuntamorakennus on kokonaan betoninen, vanha Karhulahden punatiilinen ja harjakattoinen pumppaamorakennus on uudistettu täysin. Teknisten rakennusten julkisivun kuviointi hahmottuu teräsrtilöiden alta, jotka ovat luonteeltaan yhteneväisiä siltojen teräsrakenteiden

kanssa. Eri näkökulmista katsojan liikkuaessa julkisivut elävät jatkuvasti paljastaen koko ajan uuden luonteensa.

Puisto valmistui 2016. Asukkaat ovat ottaneet sen omakseen ja puiston käyttöaste on moninkertaistunut.

- Puiston pääsuunnittelu: Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy
- Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Karin Krokfors Oy
- Hulevesi- ja tulvajärjestelmien suunnittelu: Ramboll Finland Oy
- Rakenne-, geo- ja kunnallistekninen suunnittelu: Ramboll Finland Oy
- Betonirakenteiden asiantuntija: Betonipallas Oy
- Valaistussuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Marjut Kauppinen
- Sähkösuunnittelu: Ramboll Finland Oy
- Perennojen kasviasiantuntija: MTT Kasvintuotannon tutkimusyksikkö
- Kiipeilyveistos: Pertti Kukkonen
- Liikenneympyrän suunnittelu: Sito Oy
- Pääurakoitsija: Graniittirakennus Kallio Oy

7 Liikunta-alueen toiminnot on sijoitettu vapaamuotoiseen maanvaraiseen betonipenkkiin liittyen. Yhteen osaan sijoittuu taiteilija *Pertti Kukkonen*in betoninen kiipeilyveistos ja muihin kahteen sijoittuu ulkoliikuntavälineitä

8-9 *Pertti Kukkonen*in betoninen kiipeilyveistos

10 Teknisten rakennusten julkisivun kuviointi hahmottuu teräsrtilöiden alta.

11 Liikenneympyrästä ajetaan maanalaiseen pysäköintihalliin.

8

Landscaping structures in Leimuniitty

Leimuniitty Park is a part of the nationally significant cultural environment of Tapiola. The original park plan was created by garden designer Jussi Jännes in 1959. The park was built in 1960-1961.

The objective of the new design process of Leimuniitty was to revive the characteristic identity of the area as a modern garden town and strengthen it by incorporating new landscaping structures into the overall park concept and to support the active use of the park.

Another feature included in the original expression of Tapiola garden town was the roundabout in the middle of the green areas, based on Aarne Ervi's town plan. In the 1970s, the roundabout was replaced with a conventional crossroads solution. The new roundabout is not similar to the original in construction: its inner circle leads to the access ramp of an underground parking structure. As a new theme characterising the roundabout, cast-in-situ white concrete retaining walls run along its circumference.

The design of the landscaping structures for Leimuniitty Park was based on continuing the clean lines of Tapiola-architecture by creating simple and uncomplicated forms. Materials

typical of Tapiola, such as concrete, steel and wood, have been utilised in the architecture. Cast-in-situ white concrete has been used in concrete structures. The architecture of the new landscaping installations has been inspired by the free and soft forms of the environment, approached from many different directions, either from a distance or at close hand. All the park structures can be interpreted in many different ways in architectural terms, depending on the location of the viewer.

9

Matus Pajor

10

Teo Rinne, Sito Oy

11

The floodbank built for stormwater management has been implemented as a low and wide terrain section connected to the gently sloping ground. For frequent stormwater floods, a detention basin has been built alongside the ditch for natural elimination of part of the stormwater flowing from the area. A floodwater pumping station beside the floodbank, by the detention basin, is located completely underground. All technical structures are integrated into the park furniture and functional areas.